

OKUNTU

Kültür Sanat Edebiyat ve Folklor Dergisi Yıl: 3 Sayı: 2/3

Osmaniye Folklor Araştırma Derneği Yıllık Yayın Organı

2008

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE OSMANİYE'DE TİYATRO

Ömer Tuğrul KARA e mail:
gevheri76@mynet.com

Tiyatro, en genel tanımıyla bir yaşantıyı, sahne olarak ayrılmış bir yerde, oyuncuların söz ve hareketleriyle canlandırma sanatıdır. İnsanlar tiyatroyla kendini keşfedip kişiliklerini oluşturabilirler. Tiyatro, duygu-larımızı, düşüncelerimizi, isteklerimizi topluma insanlar vasıtasıyla insanca anlatabileceğimiz bir sanat biçimidir.

Günümüzde, Osmaniye'de tiyatronun yeterince gelişmemesinin nedenlerinden yola çıkarak geçmişe bir pencere açmak istedik. Bu konuyla ilgili yeteri kadar yazılı kaynak bulamadığımızdan dönemi yaşamış insanlarla konuşarak Osmaniye'nin tiyatro geçmişi hakkında bilgi edinmeye çalıştık. Genel anlamda tiyatro, Anadolu'da olduğu gibi Cebel-i Bereket'te de geleneksel seyirlik oyunlar ile başlar. Türklerin Anadolu'ya Orta Asya'dan getirdikleri Şaman inançları içerisinde dramatik etkinliklerin kırıntılarına rastlamaktayız. Bugün unutulmaya yüz tutmuş olan, ateş etrafında oynanan "Sinsin" oyunu da aslında ateş kültüne büyük önem veren şaman inancının bir yansımasıdır. Sinsin, Anadolu'da ateşle bağlantılı en yaygın oyundur (Tanyu, 1976: 295). Özünü eski Türk kültüründen alan Osmaniye'nin geleneksel seyirlik oyunları az da olsa günümüz tiyatrolarının basit tekniklerini ve unsurları içerisinde barındırır. Bu oyunlarda doğaçlamaya, harekete ve canlandırmaya bolca başvurulur.

1950'li yıllarda Osmaniye'de, daha çok düğünlerde "Seyirlik Köy Oyunları" şeklinde oyunlar sergilenmekteydi. Bunlar içerisinde en bilineni "Kız Kaçırma" oyunudur. Davul ve zurna eşliğinde oynanan "Kız Kaçırma" oyununda bir erkek, kız kılığına girerek çalan müzik eşliğinde raks etmeye başlar ve kızı kaçırmak isteyen grup oyun alanına gelip kızın etrafında dönerek oynamaya başlar. Oyunculardan biri kızı kaçırmak üzereyken yaşlı adam kılığına giren birisi kızı kurtarır ve onu (gelini), damada teslim eder (Aktaran: Tufan KÜRTÜLOĞLU, Mehmet DAĞ). Yine, yöremizde dramatik özellikler taşıyan "Koroğlu, Kamış, Damat Tıraşı, Mercan, Papaz, Kartal" gibi oyunlar karşımıza çıkar (Doğaner, 2006:177-179). Teknolojinin hayatımıza girmesiyle kaybolmaya yüz tutmuş bir başka dramatik özellik taşıyan oyun da çocuklar arasında canlandırılan "çomçalı gelin" oyunudur. Kadirli ilçesinde dolunayda oynanan bu oyunda büyük kazanları karıştırmak için yapılan, ağaç bir kepçe kullanılır. Bu mutfak aracına "çomça" adı verilir. 80-100 cm'lik çomçadan kukla yapılır. Bu kuklayla birlikte çocuklar maniler söyleyerek kapı kapı gezerler, yiyecek toplarlar (Sağlam, 1997: 85) Oyun esnasında çocuklar kuklayı konuştururlar, türlü türlü doğaçlamalarla ona bir karakter kazandırır. Toprakkale yöresinde de uzun bir süre varlığını sürdüren "çomçalı gelin" oyunu her ne kadar çocuk oyunu gibi görünse de içinde canlandırma unsurları barındırdığından geleneksel köy seyirlik tiyatrolarımızın güzel örneklerinden biridir.

1970'li yıllar ise Osmaniye'de tiyatronun hareketlendiği bir dönemdir. Ayda iki hatta bazı aylar üç defa Adana, İstanbul ve Ankara gibi büyük illerden tiyatro toplulukları Osmaniye'ye gelip oyunlarını sahnelerler. Eski Meram Sineması, eski Zafer Sineması ve yazlık sinemalar sahne olarak kullanılmaktadır. O yıllarda Osmaniye'ye ait bir tiyatro topluluğu yoktur; ancak dışarıdaki tiyatro gruplarının katılımıyla oyunlar sahnelenir. 70'li yıllarda sahnelenen oyunlardan Aziz NESİN'in "Yaşar Ne Yaşar, Ne Yaşamaz"ı ve Yaşar KEMAL'in "Teneke"si tespit edebildiklerimizden bazılarıdır.

1981 yılında Mustafa BARDAK ve

Ökkeş NERGİZ, "Osmaniye Özel Halk Tiyatrosu" adı altında bir grup kurarlar. Salon sıkıntısından ötürü bu grup çalışmalarını Osmaniye Merkez Parkı'nda gerçekleştirir. İki ay boyunca çalışma yapan grup maddi sıkıntılarından dolayı oyunu sahneye koyamaz ve topluluk dağılır (Aktaran: Mustafa BARDAK).

1991 ve 1992 yıllarında eski Arı Sineması'nda Necip Fazıl Kısakürek'in "Kanlı Sarık" isimli oyunu sahnelenir. Bu arada okullara ait piyeslerin de varlığından söz etmekte fayda vardır. Osmaniye'nin merkezinde ve çevre ilçelerindeki okulların gerek mezuniyet günlerinde gerekse de belirli gün ve haftalarda sahneledikleri oyunların sayısı da azımsanmayacak kadar çoktur. Atatürk İlköğretim Okulu, Rahime Hatun Kız Meslek Lisesi ve Osmaniye İmam Hatip Lisesi gibi pek çok okul kendi tiyatro salonlarında oyunlarını sahnelemiştir.

1996 yılında Osmaniye'nin il olmasıyla birlikte Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kurulur ve Devlet Tiyatroları Osmaniye'ye turne düzenleyerek oyunlarını sahnelemeye başlar. Devlet Tiyatroları günümüze kadar yılda bir ya da iki kez ilimize gelir. 1996 yılından sonra ildeki kültürel faaliyetler artış gösterir ve Devlet Tiyatroları'nın yanı sıra bazı özel tiyatro grupları da şehrimizde oyun sahnelemeye başlar. O tarihten bu yana şehrimizde oyun sahneleyen tiyatro gruplarından bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz: "Nejat Uygur Tiyatrosu", "İstanbul Bizbize Tiyatrosu", "Samsun Sanat Tiyatrosu", "İskenderun Beyoğlu Tiyatrosu", "Ankara Orta Oyun-cuları", "Levent Kırca Tiyatrosu".

2005 yılında Osmaniye'de tiyatro alanında bir ilk gerçekleşir. Osmaniye'li bir grup genç tarafından kurulan Osmaniye Gençlik Sanat Tiyatrosu (OGSAT) hazırladıkları ilk oyunu sahneye koyarlar. Osmaniye'de oyun sahneleyen ve oyuncularını Osmaniye'li ilk tiyatro grubu olan OGSAT, sırasıyla "Vay Başımıza", "Buzlar Çözülmeden", "Ağır", "Otogargara", "Vatan İçin" ve "Şüheda" oyunlarını sahneler. Bu oyunların yanı sıra seyirlik köy oyunları, Hacivat ve Karagöz,

Orta oyunu ve meddah gibi geleneksel birçok etkinliğin içinde yer alır.

Osmaniye'nin il olmasıyla birlikte yazılı anlamda tiyatro eserlerinde bir artışın olduğunu görmekteyiz. Özellikle tiyatro eserleriyle tanınmış Osmaniye'li yazar Osman KARATAŞ bu konuda başı çekmektedir. Tiyatro alanında birçok ödüle de sahip olan yazarımızın belli başlı eserleri şunlardır: "Altın Kalpli Türkler, Haç Hilâl'e Saldırdı, Çanakkale Geçilmez, Yürü Sultan Selim, Zafer Müjdecileri, Turan'da İslam Güneşi, Zafer Düğünü, Yemen Türkümüz. Karataş daha çok milli ve manevi yönü ağır basan tarihi piyesler yazmayı tercih etmiş, birçok yazılı eseri de sahnelenmiştir. Yine yakın zamanda Osman KARATAŞ, Veli ABA ve Ömer Tuğrul KARA'nın birlikte yazdıkları ve Osmaniye Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından basılan "Kurtuluş Tiyatroları" isimli eserle Osmaniye'mizin kurtuluş savaşındaki mücadelesi oyunlaştırılmıştır.

Hizmete yeni açılan Cebelibereket Kültür Merkezi'nde, Osmaniye'li için tiyatro adına birçok çalışmanın yapılacağını umuyoruz. Nitekim bu merkezde tüm teknik araçları ve donanımıyla küçük ve büyük olmak üzere iki profesyonel sahne bulunmaktadır. İsteğimiz bu güzel şehirde insanlarımızla tiyatro arasında bir köprü oluşturabilecek kuruluşların ve faaliyetlerin artmasıdır. Bu nedenle sanatın ve tiyatronun daha dolu yaşanması için bir şehir tiyatrosunun ilimizde kurulmasını arzuyoruz.

Sonuç olarak ilimizin geçmişten günümüze gerek geleneksel gerekse Batılı tarzda tiyatro faaliyetlerinin envanterini çıkarmak Osmaniye'nin tiyatro geçmişinin kayıt altına alınması açısından önemlidir. Özellikle ilimizin halk kültürü değerlerinin kayıt dışı olması, bu değerlerin kaybolma ve unutulma tehlikesini gündeme getirmektedir. Bu anlamda konuyla ilgili uzmanlara bu tür çalışmalara ağırlık vermeleri için çağrıda bulunmak istiyoruz. **SÖZLÜ KAYNAKLAR**

Mehmet Dağ, 78, Dereli Köyü, Osmaniye, çiftçi
Mustafa Bardak, 49, Osmaniye Şairler ve Yazarlar Derneği, Osmaniye, gazeteci
Tufan Kürtüloğlu, 59, Kurtuluş Mah., Osmaniye,

emekli işçi

YAZILI KAYNAKLAR

DOĞANER, Ali, (2006), *Osmaniye Yöresinde Yaşayan Ulaşlı Türkmenlerinin Geçiş Törenleri*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

SAĞLAM, Tülin, (1997), *Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Dramada Kullanımı*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

TANYU, Hikmet, (1976), "Türklerde Ateşle İlgili İnançlar", I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri IV, Ankara: 293-304